
Van: @gmail.com>
Verzonden: woensdag 24 oktober 2018 19:30
Aan:
CC: Interjensen B.V.
Onderwerp: Fwd: PS Stuk 18925461// ++ Green Deal 007 - Groene Poort/Rijksoverheid/Provincie Zeeland/Mest-(co)-vergister Rilland-Reimerswaal
Bijlagen: GD007-Energieverduurzaming-glasiuinbouw1 (2) (1).pdf; GD007-samenvatting-Energieverduurzaming-glasiuinbouw.pdf; Factsheet-Green-Deals.pdf; Eindverslag - GD007--De-Groene-Poort (1) (1) (1).pdf
DMS: -1

Beste mevrouw
mevrouw

Betreft het STUK 18925461.
Wilt U controleren of de meerdere bijlagen, zoals hieronder, ook onder dit stuknummer aanwezig zijn. Het is mogelijk dat ze bij de mail van 11 oktober ontbraken.
Bij deze dan rechtzetting hiervan.
Meeste dank, en vriendelijke groeten,

i.o. INTERJENSEN

----- Forwarded message -----

From: @gmail.com>
Date: wo 24 okt. 2018 om 19:24
Subject: PS Stuk 18925461// ++ Green Deal 007 - Groene Poort/Rijksoverheid/Provincie Zeeland/Mest-(co)-vergister Rilland-Reimerswaal
To: <@zeeland.nl>, <@zeeland.nl>, <@zeeland.nl>
Cc: <@reimerswaal.nl>, <@reimerswaal.nl>, Interjensen B.V. <@interjensen.nl>

Aan : Mevr.

@zeeland.nl

: Dhr _____

@zeeland.nl

: Mevr.

@zeeland.nl

Beste,

Verzoeken U deze mail aan de gedeputeerden en statenleden te bezorgen ivm de Statenvergadering van 26 oktober 2018.

Geachte Gedeputeerden, statenleden,

Verwijzen naar onze mail dd 11 oktober , opgenomen onder Stuk 18925461, ter kennisneming tijdens agendapunt 6 punt 4.
(zie eveneens hieronder alsook de BIJLAGEN).

Hierin verwijzen we naar de , volgens ons , meerdere non-conformiteiten en met het verzoek dan ook bezwaar aan te tekenen tegen de verder zetting, en deze Green Deal 007 teniet te laten doen.

Met deze vragen we U om dit te willen bekijken op de Statenvergadering van 26 oktober en ons, INTERJENSEN, op de hoogte te houden of de PS Zeeland de nodige stappen hieromtrent naar de vermelde ministeries wilt nemen, al dan niet samen met de gemeente REIMERSWAAL .

In afwachting van Uw bericht tekenen wij met vriendelijke groeten,

i.o. INTERJENSEN B.V

++++

Aan : Provinciale Staten Zeeland
Tav : Gedeputeerden en Statenleden
Bestuursmedewerker Mevr.
e-mail : @zeeland.nl

Aan : Gemeente Reimerswaal
Tav : Bestuurscollege en raadsleden
Griffier
e-mail : @reimerswaal.nl

Geachte leden Provinciale Staten Zeeland,
Geachte leden Bestuur Gemeente Reimerswaal

Verwijzend naar de Commissie Ruimte dd 05/10/2018 waarin het project "Groene Poort ", nu "Groen Gas Rilland" op de agenda stond .
Tijdens deze vergadering hebben wij als INTERJENSEN BV, ook aandacht gevraagd voor de met dit project samenhangende SDE+ subsidie gelinkt aan Green Deal 007.
Het project kende zijn start in de periode 2008/2009.
Ondanks de studie Senter Novem, "Haalbaarheidsstudie Groen Gas Rilland ", dd 10 maart 2009, waaruit de conclusie volgde " niet haalbaar voor de tuinbouw", wist initiatiefnemer blijkbaar toch erin te slagen om een Green Deal in de wacht te slepen. De nodige vraagtekens worden hier opgeroepen. Nu, na 10 jaar dit project weer actueel is, en door Engie is overgenomen (?). Green Deal op naam van Groene Poort .

Deze Green Deal 007 in het kader van " Kas als Energiebron " kent volgens onze bevindingen meerdere non-conformiteiten.

Wij willen dan ook bezwaar aantekenen tegen de verder zetting en vragen dan ook deze Green Deal teniet te laten doen door de bevoegde overheid, Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie en ministerie van Infrastructuur & Milieu. Ons verzoek hieromtrent gaat dan ook naar de PS Zeeland, gedeputeerden en raadsleden, gemeente Reimerswaal, of zij hierop willen inzetten.

In bijlage :

1/ Green Deal van De Groene Poort met de Rijksoverheid. (Rijksoverheid)

2/ 7-Green Deal Energieverduurzaming glastuinbouw. (Rijksoverheid)

3/ Green Deal 07 De Groene Poort. (Rijksoverheid)

4/ Green Deals en Europese Regels

Met welke Europese regels op het gebied van staatssteun, aanbesteding en mededingingsrecht krijgen decentrale overheden te maken bij het uitvoeren van Green Deals ?

(Europa decentraal : Kenniscentrum Europees recht en beleid voor decentrale overheden).

De non-conformiteiten die we hierin vaststellen :

Document 1 :

* Het kabinet beoogt een Green Deal met de " samenleving ", die bijdraagt aan " verduurzaming " van de maatschappij op korte en langere termijn en die " lonend " is voor overheid en maatschappij .

* Kas als Energiebron "

* Eén glastuinbouwonderneming.

* Gebruik van groen gas en CO2.

* Onderdeel van " biobased economy initiatief " van de provincie Zeeland.

* Bio-energie vanuit " lokaal " beschikbare biomassa ..

* Het glastuinbouwbedrijf gaat 80% fossiele energie besparen.

* Fosfaatrijke struviet geproduceerd .

* de Green Deal geldt voor de periode 2011 tot 2015 !!!!

Document 2 :

* Het gebruik en de levering van groen gas, CO2, water en struviet uit vergisting van " plantaardig" restmateriaal.

* Bij de opwaardering van biogas naar groen gas komt jaarlijks 28,8 miljoen kilo zuivere (?) CO2 vrij, dat geleverd wordt aan het nabijgelegen glastuinbouwgebied.

* 50 % van het gezuiverde water wordt hergebruikt (waterbedrijf en omliggende glastuinbouw)

* productie van struviet

Document 3 :

* Doel : Productie en het gebruik van groen gas, CO2 en water uit vergisting van " plantaardig restmateriaal ".

* Op meerdere terreinen vond de Groen Poort in de overheid een partner..
... al is het lastig om bestaande pijpleidingen te benutten..

* struviet en de meststoffenwet.

Intussen 2018, en is het project volledig omgebouwd tot een "mest-(co)-vergistingsinstallatie (bio-ethanol is afgevoerd) , welke als grondstoffen mest (ingevoerd uit andere provincies - en dubbele hoeveelheid 165.000ts), en Categorie 3 -materialen (dierlijk afval, visafval, etensresten, zuivelafval, slib ...165.000 ts).

De misleiding, foute of onvolledige informatie die destijds gebruikt is wordt duidelijker, en nog steeds toegepast blijikbaar.

Kas als Energiebron is een foute voorstelling.

Engie spreekt van 12000 huishoudens. Dus niet tuinbouwgerelateerd !

De " samenleving "is tegen dergelijke "grootschalige " projecten.

" Duurzaamheid " kan hier niet ingeroepen : 100 miljoen euro subsidie..

voor "economisch" niet haalbaar project... nog op " korte of lange duur ".

Senter Novem rapport is niet in aanmerking genomen bij de beslissing.

Zonder Nederlands belastinggeld is dit economisch niet haalbaar.

De hoeveelheid plantenresten aangevoerd door de tuinbouw is te verwaarlozen.

Gebruik van CO2 door de tuinbouwer"s" klopt niet. Deze hebben hun eigen ketels en WKK's !

Gebruik van water ...door de tuinbouwers ! In de "Niet-technische-samenvatting Groene Poort (?) -versie 11-9-2018, pagina 7 staat :

Water : Binnen de locatie komen een aantal (afval)waterstromen vrij,
te weten :

1/ Water uit de digestaatverwerking. Dit afvalwater uit de digestaatverwerking wordt via een installatie gereinigd, waarna het als "loosbaar" water op het oppervlaktewater wordt ""geloosd"".

2/ Spuiwater uit de zure , basische en de oxidatiewasser.

Dit spuiwater wordt op het gemeentelijk vuilwaterriool ""geloosd"".

3/ Potentieel verontreinigd hemelwater van vloeistofdichte verhardingen.

Dit hemelwater wordt in het vergistingsproces toegevoegd.

4/ Schoon hemelwater.

Dit hemelwater wordt in de boden en/of naastgelegen watergangen "geloosd".

5/ Huishoudelijk afvalwater wordt op het gemeentelijk vuilwaterriool "geloosd".

Struviet kan niet in Nederland worden afgezet, omdat het geen wettelijke erkenning heeft.

Naast struviet is er " digestaat " . Voor Wageningen is de " juridische status " ervan onbekend . Binnen de EU is er discussie gaande over dit statuut, afvalstof of meststof . In Duitsland " botulisme " gelinkt aan het gebruik ervan !

Wat deze Green Deals betreft is duidelijk dat ze bij de uitvoering rekening moeten houden met de Europese interne marktregele. De overheid, decentrale overheid (provincie, gemeente) moet rekening houden met deze regels, en zijn verantwoordelijk voor de toepassing ervan.

Document 4 : Europese regels verwijst in punt 2.4 " Wanneer kan er een Green Deal worden gesloten " naar de voorwaarden waaraan voldaan moet worden :

a/ een indiener moet zelf een actieve rol spelen bij de uitvoering van een initiatief;

b/ het moet gaan om concrete initiatieven op het gebied van duurzaam gebruik van grondstoffen en water (waaronder biodiversiteit), duurzame mobiliteit, duurzame energie en energiebesparing;

c/ het initiatief moet rendabel zijn of kunnen worden;

d/ het initiatief moet snel resultaat hebben (bij voorkeur binnen 3 jaar);

e/ het initiatief moet tot nieuwe economische activiteit(en) leiden of tot kostenbesparingen voor bedrijven en burgers.

Aan welke voorwaarden werd / wordt hier door Groene Poort (?) of door Engie voldaan ?

Punt 3.1.1 Criteria Staatssteunverbod (artikel 107 lid 1 VWEU)

Hier zijn de aandachtspunten gericht op :

> " selectief " : één onderneming

- > " mededinging "
- > " economisch voordeel " dat niet via de normale commerciële weg zou zijn verkregen (non-marktconformiteit)
- > "melding bij de Europese Commissie "

Milieusteun voor de landbouw " primaire productie " kan niet ingeroepen worden in dit project.
Productie voor 12000 huishoudens , stadsverwarming. Meldingsplicht
bij de EU Commissie ?

Punt 3.5.2 Wijziging bestemmingsplan

- > Voorzichtigheid is hierbij geboden bij de beslissing door gemeenten !
- > Als niet zeker is dat de begunstigde partij (Groene Poort) het project binnen de planperiode ook zonder staatssteun kan realiseren, is de financieel-economische uitvoerbaarheid van het plan " niet " verzekerd.

In de brief van de gemeente Reimerswaal (kenmerk 18.017274) aan de fractie van de SGP lezen we :

quote :

Het staat vast dat Groene Poort B.V. nimmer gebruik heeft gemaakt van de verleende vergunning, zodat wij op zichzelf bezien inderdaad bevoegd waren de met een omgevingsvergunning gelijkgestelde bouwvergunning in te trekken.

In het geval van Groene Poort B.V. hebben wij de met een omgevingsvergunning gelijkgestelde bouwvergunning R 2010/177 niet ingetrokken, onder meer omdat wij begrip hadden voor de problemen die Groene Poort B.V. stelde te hebben bij het rond krijgen van de financiering van het project.

unquote

Bovendien wordt in het rapport " Nut en risico's van co-vergisting " van Wageningen UR (02/2015), bevestigd dat :

- > de bijdrage aan de overheidsdoelen : duurzame energie, beperking emissie broeikasgassen, benutting van reststoffen, ""bescheiden"" is aan het totaal in Nederland (pag 12)
- > zonder subsidie is co-vergisting niet economisch rendabel. Het economisch vooruitzicht is niet rooskleurig (pag 28)
- > één van de subsidievoorwaarden voor de SDE is goed ondernemerschap (pag 120)

(<http://edepot.wur.nl/339376>)

Daarnaast zijn er de diverse rapporten van GGD, RIVM en NVWA welke allen op de risico's duiden van dergelijke mest-(co)-vergistingsinstallaties.

Al deze factoren in acht genomen, samen met de reeds door U gekende opmerkingen in verband met dit project vragen wij U hieraan verder de nodige aandacht te geven en tijdig te reageren door de verantwoordelijke stappen te nemen., om deze Green Deal te stoppen.

We hopen dat dit de partijpolitiek kan overstijgen gezien de belangrijkheid op meerdere niveaus. Wij verzoeken U dan ook op de hoogte te houden van de verdere afwikkeling.

Met dank en vriendelijke groeten,

...

Green Deal 07 De Groene Poort

Thema	Energie
Green Deal	Afgerond februari 2014
Ondertekenaars	Een groep agrarische bedrijven, verenigd in het samenwerkingsverband De Groene Poort
Doel	Productie en het gebruik van groen gas, CO2 en water uit vergisting van plantaardig restmateriaal.
Resultaat	Zowel financieel als op het terrein van wetgeving zijn er grote stappen gezet om de productie en het gebruik van o.a. groen gas te realiseren

Financiering en samenwerking

Een van de grootste struikelblokken voor de ondernemers verenigd in De Groene Poort was het rond krijgen van de financiering van hun project. Door samenwerking met en bemiddeling van de Rijksoverheid is SDE+ verleend en zijn contacten met financiers gelegd. Daarnaast heeft het Rijk de kennisontwikkeling voor de CO2-buffer en de gefilterde fractie gefinancierd.

Partner

Een ander punt van aandacht bij deze Green Deal was de wetgeving. Op meerdere terreinen vond de Groene Poort in de overheid een partner. Alle relevante pijpleidingen zijn in beeld gebracht, al is het lastig om bestaande leidingen te benutten. Ook is onderzocht of struviet – een natuurlijke meststof geschikt als grondstof voor kunstmest – als aparte categorie kan worden opgenomen in de meststoffenwet. Het onderzoek is afgerond en er wordt gekeken welke soorten struviet in aanmerking komen. Een optie is om het beleid te harmoniseren met de Europese wetgeving waarin dit is toegestaan.

Green Deals en Europese regels

juli 2012

**Met welke Europese regels op het gebied van
staatssteun, aanbesteding en mededingingsrecht
krijgen decentrale overheden te maken bij het
uitvoeren van Green Deals?**

EUROPA decentraal

Kenniscentrum Europees recht en beleid voor decentrale overheden

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting

1 Inleiding

- 1.1** Waarom dit factsheet?
- 1.2** Hoe is dit factsheet opgebouwd?
- 1.3** Vragen? Europa decentraal helpt u op weg
- 1.4** Meer informatie

2 Green Deals

- 2.1** Wat zijn Green Deals?
- 2.2** Rol Rijksoverheid
- 2.3** Decentrale overheden en Green Deals
- 2.4** Wanneer kan er een Green Deal worden gesloten?
- 2.5** Welke vormen van Green Deals zijn er?
- 2.6** Voorbeelden van afgesloten Green Deals

3 Green Deals en de interne marktregels

- 3.1 Financieel steunen van ondernemingen binnen Green Deals**
 - 3.1.1 Wat is staatssteun?
 - 3.1.2 De-minimissteun
 - 3.1.3 Milieusteun
 - 3.1.4 Onderzoek, ontwikkeling en innovatie
 - 3.1.5 Revolving funds: garanties en leningen
- 3.2 Deelname aan en oprichten van PPS-constructies en Green Deals**
 - 3.2.1 PPS en aanbesteden
 - 3.2.2 Institutionalisering PPS-constructie en aanbesteden
 - 3.2.3 Actuele ontwikkelingen PPS en aanbesteden
- 3.3 Duurzame projecten financieren en uitvoeren samen met private partijen**
 - 3.3.1 Overheidsdeelneming staatssteunproof maken: MEIP-principe
 - 3.3.2 Gezamenlijk investeringsfonds
- 3.4 Overheden en de markt**
 - 3.4.1 Overheid als onderneming
 - 3.4.2 Mededingingsbeperkingen
 - 3.4.3 Gedragsregels markt & overheid
- 3.5 Inzet andere instrumenten**
 - 3.5.1 Inzet kennis en expertise
 - 3.5.2 Wijziging bestemmingsplan

Bestuurlijke samenvatting

Voor wie is dit factsheet?

Dit factsheet is bedoeld voor medewerkers van decentrale overheden die:

- betrokken zijn bij de uitvoering van een Green Deal die zij zijn aangegaan met de Rijksoverheid, of;
- in de toekomst een Green Deal willen aangaan met de Rijksoverheid.

Het factsheet is met name interessant voor projectleiders en juridische en financieel adviseurs, die verantwoordelijk zijn voor de praktische uitvoering, juridische vormgeving en eventuele financiering van een Green Deal.

Wat zijn Green Deals?

Met de zogenaamde Green Deal-aanpak wil de Rijksoverheid de samenleving helpen om duurzame projecten te realiseren die zonder stimulans van de overheid moeizaam van de grond komen. In 2011 heeft de Rijksoverheid convenanten, 'Green Deals', afgesloten met decentrale overheden, ondernemingen, organisaties en burgers.

In 2012 worden nieuwe Green Deals gesloten. De afspraken binnen de Green Deals variëren van kennisuitwisseling en het identificeren van knellende regels tot samenwerking in publiek-private constructies (PPS).

Voorkom risico's

Veel decentrale overheden nemen deel aan de Green Deals. Bij de uitvoering van de Green Deals moeten zij rekening houden met de Europese interne markregels over aanbesteden, staatssteun en mededinging. Deelname aan een Green Deal ontslaat de decentrale overheid niet van de gebruikelijke verantwoordelijkheid voor de juiste toepassing van deze regels, zoals het melden van staatssteun bij de Europese Commissie.

Als tijdig rekening wordt gehouden met de interne markregels kunnen projecten zonder problemen worden uitgevoerd. Ook worden risico's vermeden. Risico's zijn onder andere bezwaar- en beroepsprocedures, klachten van burgers of concurrerende bedrijven bij de Europese Commissie, de terugvordering van subsidies, nietigverklaring van overeenkomsten en het terugdraaien van aanbestedingen en schadevergoedingen.

Green Deals en de Europese interne markregels

Het Rijk, decentrale overheden en andere betrokken partijen kunnen op verschillende manieren uitvoering geven aan een Green Deal. Samenvattend spelen deze interne markregels onder meer een rol in onderstaande situaties.

1 Het financieren van ondernemingen binnen Green Deals

Als decentrale overheden *ondernemingen financieren* om het duurzame project dat onderwerp is van de Green Deal of dat voortvloeit uit de Green Deal uit te voeren, zijn de *staatssteunregels* van toepassing. Ook stichtingen en verenigingen kunnen onder de staatssteunregels vallen: een onderneming naar Europees recht is namelijk iedere entiteit die economische activiteiten uitvoert, ongeacht de rechtsvorm of winstoogmerk. Bij enkele Green Deals heeft de Rijksoverheid financiële middelen in het vooruitzicht gesteld om uitvoering te geven aan het convenant. Zo krijgen decentrale overheden via het Provincie- of Gemeentefonds een bijdrage, die zij vervolgens kunnen 'doorgeven' aan een onderneming ten behoeve van een duurzaam project. De decentrale overheid moet dan rekening houden met deze regels.

2 Het oprichten van of deelnemen aan een PPS-constructie

Een decentrale overheid kan in het kader van de Green Deal *een publiek-private samenwerking oprichten of hieraan deelnemen*. Wanneer de keuze voor deelname van de private partij aan een geïnstitutionaliseerde PPS-constructie samenvalt met opdrachtverlening aan of binnen het samenwerkingsverband moet acht worden geslagen op de *aanbestedingsregels*. Ook moeten risico's zo verdeeld worden, dat de decentrale overheden niet meer risico's op zich nemen dan een private investeerder zou hebben gedaan, om staatssteun te voorkomen. Zo niet, dan moet rekening gehouden worden met de *staatssteunregels*.

3 Projecten financieren en uitvoeren samen met private partijen

Als de decentrale overheid *samen met private partijen projecten financiert en uitvoert*, al dan niet binnen een PPS-constructie, gelden de *staatssteun*- en mogelijk ook de *mededingingsregels*. Wanneer de financiering gepaard gaat met opdrachtverlening gelden ook de *aanbestedingsregels*.

4 Als overheid diensten aanbieden op de markt

Als een decentrale overheid, al dan niet met private partijen, *diensten op de markt* aanbiedt, gedraagt de overheid zich als een marktpartij. Net als ondernemingen, moet de overheid zich dan houden aan de Europese en nationale *mededingingsregels* over kartels en fusies. Per 1 juli 2012 moeten decentrale overheden zich houden aan de herziene Mededingingswet, die nieuwe regels bevat voor overheden die op de markt treden ('Markt en Overheid'). De wet bevat regels voor de berekening van de integrale kostenprijs voor de dienstverlening, functiescheiding en hergebruik van gegevens.

5 Inzet andere instrumenten

Decentrale overheden kunnen er ook voor kiezen om niet financieel bij te dragen, maar *andere instrumenten in te zetten* te nemen die ondernemingen helpen bij de uitvoering van een duurzaam project. Voorbeelden daarvan zijn de wijziging van een bestemmingsplan en de inzet van kennis en expertise om de realisering van duurzame projecten te bevorderen. Hoewel daar op het eerste gezicht geen sprake te zijn van financiële middelen, moeten decentrale overheden toetsen of er sprake is van *staatssteun*.

1 Inleiding

1.1 Waarom dit factsheet?

Met dit factsheet informeren wij decentrale overheden over de toepassing van de Europese interne marktregels bij de uitvoering van Green Deals. Gemeenten, provincies en waterschappen zijn bij de uitvoering van een Green Deal zelf verantwoordelijk voor de toepassing van de aanbestedings-, staatssteun- en mededingingsregels.

Hoe kunt u deze regels goed toepassen, zodat duurzame projecten zonder problemen kunnen worden uitgevoerd? En wat zijn de risico's als u geen rekening houdt met deze regels? Dit factsheet helpt u op weg.

Het factsheet is opgesteld door Europa decentraal. Het is afgestemd met de Rijksoverheid.

1.2 Hoe is dit factsheet opgebouwd?

Dit factsheet start met een algemene introductie over Green Deals. Wat zijn Green Deals precies? En welke rol spelen decentrale overheden daarbij? Ook treft u voorbeelden van Green Deals aan.

In het daaropvolgende hoofdstuk behandelen wij de manieren waarop u bij Green Deals met Europese regels in aanraking kunt komen. Deelname aan een Green Deal ontslaat de decentrale overheid namelijk niet van de gebruikelijke verantwoordelijkheid voor de juiste toepassing van deze regels, zoals het melden van staatssteun bij de Europese Commissie.

In de daarop volgende vijf paragrafen gaan we in op de vijf meest voorkomende situaties waarbij u met de Europese regels krijgt te maken. Dit zijn respectievelijk het financieren van ondernemingen binnen Green Deals, het oprichten van of deelnemen aan een PPS-constructie, het financieren en uitvoeren van projecten samen met private partijen, het als overheid diensten aanbieden op de markt en het inzetten van andere instrumenten.

1.3 Vragen? Europa decentraal helpt u op weg

Dit factsheet gaat op hoofdlijnen in op de interne marktregels die het meest relevant zijn voor de uitvoering van Green Deals. Met vragen over de interne marktregels kunnen medewerkers van ministeries, decentrale overheden en koepelorganisaties VNG, IPO en de UvW terecht bij Europa decentraal. U kunt uw vraag via [dit formulier](#) stellen aan onze [juridische helpdesk](#). Binnen vijf werkdagen ontvangt u een reactie met eerstelijns advies. Telefonisch kunt u uw vragen stellen via 070-3381090 (iedere werkdag tussen 9.00 en 12.00 uur).

Met vragen over de Green Deals kunt u ook terecht bij [AgentschapNL](#) en op [de website](#) van de Rijksoverheid over Green Deals.

1.4 Meer informatie

Website [ministerie EL&I](#) over Green Deals

Website [Ondernemend Groen](#) over Green Deals

Overzicht van ministerie van EL&I en I&M van [56 afgesloten Green Deals](#) (14 juni 2012)

2 Green Deals

2.1 Wat zijn Green Deals?

Met de zogenaamde Green Deal-aanpak wil de Rijksoverheid de samenleving helpen om duurzame projecten te realiseren die zonder stimulans van de overheid moeizaam van de grond komen. In 2011 heeft de Rijksoverheid convenanten, 'Green Deals', afgesloten met decentrale overheden, ondernemingen, organisaties en burgers.

In 2012 worden nieuwe Green Deals gesloten. De afspraken binnen de Green Deals variëren van kennisuitwisseling en het identificeren van knellende regels tot samenwerking in publiek-private constructies (PPS).

2.2 Rol Rijksoverheid

De Rijksoverheid (de ministeries van EL&I, I&M en BZK) monitort in het kader van de afspraken in de Green Deal of de duurzame projecten van de grond komen. De Rijksoverheid levert vooral bijdragen in de vorm van bijvoorbeeld kennisuitwisseling, het vervullen van een regierol en het identificeren van knellende regelgeving en daarvoor oplossingen zoeken. Daarnaast zijn bij een aantal Green Deals financiële bijdragen in het vooruitzicht gesteld.

2.3 Decentrale overheden en Green Deals

Veel decentrale overheden nemen deel aan de Green Deals. Als partij bij de convenanten leveren zij bijvoorbeeld een bijdrage aan de uitvoering van Green Deals door ambtelijke capaciteit in te zetten om de totstandkoming van duurzame projecten te bevorderen. Decentrale overheden kunnen ook besluiten om een financiële bijdrage te leveren in de vorm van een subsidie, garantie of lening. Ook voeren zij samen met ondernemingen duurzame projecten uit of produceren zij zelf duurzame energie.

In onder andere het Energierapport 2011, de Bedrijfslevenbrief, de Duurzaamheidsagenda zet het kabinet de voorwaarden uiteen voor groene economische ontwikkeling. De Rijksoverheid wil burgers, bedrijven, organisaties of andere overheden helpen bij het realiseren van duurzame initiatieven die moeilijk van de grond komen. Knelpunten kunnen bestaan uit onduidelijkheid over vergunningen en regels, gebrek aan financiering, het niet kunnen vinden van samenwerkingspartners of problemen bij het lanceren van nieuwe producten.

Op 3 oktober 2011 hebben minister Verhagen en staatssecretaris Atsma in samenwerking met de minister Donner de Green Deal aanpak en de Duurzaamheidsagenda gepresenteerd. Hierbij sluit de Rijksoverheid zogenaamde 'Green Deals' (convenanten) af, waarbinnen verschillende partijen samenwerken om knelpunten op te lossen.

Eind 2011 waren er 70 Green Deals afgesloten. Tot en met 29 februari 2012 konden via een speciale internetportal nieuwe initiatieven worden aangemeld voor de tweede tranche. Medio 2012 zijn er in totaal 131 Green Deals tot stand gekomen.

2.4 Wanneer kan er een Green Deal worden gesloten?

Initiatieven voor Green Deals moeten aan de volgende voorwaarden voldoen:

- een indiener moet zelf een actieve rol spelen bij de uitvoering van een initiatief;
- het moet gaan om concrete initiatieven op het gebied van duurzaam gebruik van grondstoffen en water (waaronder biodiversiteit), duurzame mobiliteit, duurzame energie en energiebesparing;
- het initiatief moet rendabel zijn of kunnen worden;
- het initiatief moet snel resultaat hebben (bij voorkeur binnen 3 jaar);
- het initiatief moet tot nieuwe economische activiteit(en) leiden of tot kostenbesparingen voor bedrijven en burgers.

2.5 Welke vormen van Green Deals zijn er?

Green Deals zijn convenanten met een aantal concrete afspraken. In de uitvoering kan dat leiden tot verschillende acties:

- de uitwisseling van kennis en informatie tussen overheden, kennisinstellingen, bedrijven en burgers
- het wegnemen van knelpunten via overleg en (lobby voor) aanpassing van regelgeving
- samenwerking tussen bedrijven & overheid bij de ontwikkeling of uitvoering van duurzame ideeën en projecten (PPS of andere, niet-geinstitutionaliseerde vormen van samenwerking)
- financiering door overheid van projecten (Rijks- en decentrale subsidies)

2.6 Voorbeelden van afgesloten Green Deals

Green Deal Provincie Flevoland (DE-on)

Deze deal is gesloten tussen de provincie Flevoland, alle gemeenten uit de provincie, het waterschap Zuiderzeeland en HVC en Alliander. De Green Deal Flevoland is gericht op verduurzaming via de oprichting van DE-on, een professionele ontwikkelingsmaatschappij die Flevoland in 2020 energieneutraal moet maken. Hiervoor is een miljard aan investeringen nodig. De Rijksoverheid is bereid een financiële bijdrage beschikbaar te stellen om DE-on te ontwikkelen en te realiseren.

Green Deal Westland

Deze deal betreft het opzetten van een biobased park in het Westland, waar verschillende bedrijven fysiek gekoppeld zijn voor het verwaarden van plantaardig restmateriaal uit de tuinbouw en GFT-afval uit de gemeente Westland en omliggende gemeenten. De Rijksoverheid ondersteunt met kennis en regie het verkrijgen van de vergunning(en) en spant zich in voor het aanpassen van knellende wet- en regelgeving (kennisuitwisseling en regels aanpassen).

Green Deal Rotterdam

Deze deal betreft het halveren van de CO₂ uitstoot in 2025 en de versterking van de Rotterdamse economie aan de hand van de volgende doelstellingen: 1.000 elektrische voertuigen en oplaadpunten per 2014, 25% van het gemeentelijk wagenpark is elektrisch of hybride, de aanleg van een stoomleiding die in 2013 circa 20.000 ton CO₂ bespaart en in 2017 400.000 ton. Andere onderdelen van deze Green Deal zijn bijvoorbeeld energieprestatiecontracten voor gebouwen, windenergie op de maasvlakte en een klimaatneutrale wijk. De Rijksoverheid draagt hieraan bij door het wegnemen van knelpunten in regelgeving, een financiële bijdrage, het meewerken aan ontwerpen en projecten en het vereenvoudigen van regelgeving.

3 Green Deals en de interne marktregels

Bij de uitvoering van de Green Deals moeten decentrale overheden rekening houden met de Europese interne marktregels over aanbesteden, staatssteun en mededinging. Deelname aan een Green Deal ontslaat de decentrale overheid niet van de gebruikelijke verantwoordelijkheid voor de juiste toepassing van deze regels, zoals het melden van staatssteun bij de Europese Commissie.

Als tijdig rekening wordt gehouden met de interne marktregels kunnen projecten zonder problemen worden uitgevoerd. Ook worden risico's vermeden. Risico's zijn onder andere bezwaar- en beroepsprocedures, klachten van burgers of concurrerende bedrijven bij de Europese Commissie, de terugvordering van subsidies, nietigverklaring van overeenkomsten en het terugdraaien van aanbestedingen en schadevergoedingen.

Green Deals en de Europese interne marktregels

Het Rijk, decentrale overheden en andere betrokken partijen kunnen op verschillende manieren uitvoering geven aan een Green Deal. Samenvattend spelen deze interne marktregels onder meer een rol in onderstaande situaties. In de volgende hoofdstukken gaan we nadere op elke genoemde situatie in.

1 Het financieren van ondernemingen binnen Green Deals

Als decentrale overheden *ondernemingen financieren* om het duurzame project dat onderwerp is van de Green Deal of dat voortvloeit uit de Green Deal uit te voeren, zijn de *staatssteunregels* van toepassing. Ook stichtingen en verenigingen kunnen onder de staatssteunregels vallen: een onderneming naar Europees recht is namelijk iedere entiteit die economische activiteiten uitvoert, ongeacht de rechtsvorm of winstoogmerk. Bij enkele Green Deals heeft de Rijksoverheid financiële middelen in het vooruitzicht gesteld om uitvoering te geven aan het convenant. Zo krijgen decentrale overheden via het Provincie- of Gemeentefonds een bijdrage, die zij vervolgens kunnen 'doorgeven' aan een onderneming ten behoeve van een duurzaam project. De decentrale overheid moet dan rekening houden met deze regels.

2 Het oprichten van of deelnemen aan een PPS-constructie

Een decentrale overheid kan in het kader van de Green Deal een *publiek-private samenwerking oprichten of hieraan deelnemen*. Wanneer de keuze voor deelname van de private partij aan een geïstitutionaliseerde PPS-constructie samenvalt met opdrachtverlening aan of binnen het samenwerkingsverband moet acht worden geslagen op de *aanbestedingsregels*. Ook moeten risico's zo verdeeld worden, dat de decentrale overheden niet meer risico's op zich nemen dan een private investeerder zou hebben gedaan, om staatssteun te voorkomen. Zo niet, dan moet rekening gehouden worden met de *staatssteunregels*.

3 Projecten financieren en uitvoeren samen met private partijen

Als de decentrale overheid *samen met private partijen projecten financiert en uitvoert*, al dan niet binnen een PPS-constructie, gelden de *staatssteun-* en mogelijk ook de *mededingingsregels*. Wanneer de financiering gepaard gaat met opdrachtverlening gelden ook de *aanbestedingsregels*.

4 Als overheid diensten aanbieden op de markt

Als een decentrale overheid, al dan niet met private partijen, *diensten op de markt* aanbiedt, gedraagt de overheid zich als een marktpartij. Net als ondernemingen, moet de overheid zich dan houden aan de Europese en nationale *mededingingsregels* over kartels en fusies. Per 1 juli 2012 moeten decentrale overheden zich houden aan de herziene Mededingingswet, die nieuwe regels bevat voor overheden die op de markt treden ('Markt en Overheid'). De wet bevat regels voor de berekening van de integrale kostenprijs voor de dienstverlening, functiescheiding en hergebruik van gegevens.

5 Inzet andere instrumenten

Decentrale overheden kunnen er ook voor kiezen om niet financieel bij te dragen, maar *andere instrumenten in te zetten* te nemen die ondernemingen helpen bij de uitvoering van een duurzaam project. Voorbeelden daarvan zijn de wijziging van een bestemmingsplan en de inzet van kennis en expertise om de realisering van duurzame projecten te bevorderen. Hoewel daar op het eerste gezicht geen sprake te zijn van financiële middelen, moeten decentrale overheden toetsen of er sprake is van *staatssteun*.

3.1 Financieel steunen van ondernemingen binnen Green Deals

Uiteraard moeten de afspraken in de Green Deals en de uitvoering daarvan conform de staatssteunregels zijn. Omdat de Green Deals allemaal verschillend worden georganiseerd met verschillende partijen, moet per 'deal' ad hoc worden gekeken of er sprake is van staatssteun. De staatssteunregels moeten dus op elke Green Deal afzonderlijk worden toegepast. Het Rijk doet dit voor wat betreft eventuele subsidies aan ondernemingen vanuit de Rijksoverheid. Decentrale overheden kunnen ondernemingen ook financieel steunen bij het uitvoeren van een Green Deal. Daarbij zijn decentrale overheden zelf verantwoordelijk voor de correcte toepassing en uitvoering van de staatssteunregels.

Green deal Noord-Brabant

De provincie Noord-Brabant ondersteunt het Solliance initiatief. Dit is een samenwerkingsverband tussen de kennisinstellingen ECN, TNO, TU/e, Holst en Imec op het terrein van onderzoek naar solar-productietechnologie. De provincie Noord-Brabant investeert € 28 miljoen in de clusterontwikkeling Solliance en heeft daarnaast 10 miljoen euro gereserveerd voor de inrichting van een valorisatieprogramma (het omzetten van kennis in commercieel haalbare producten) voor MKB bedrijven, onder de voorwaarde dat ook de Rijksoverheid een passende financiële ondersteuning levert.

3.1.1 Wat is staatssteun?

Staatssteun is financiële steun aan ondernemingen, in welke vorm dan ook, en is in principe verboden. Het staatssteunverbod is echter een verbod met vele uitzonderingen. Hierover leest u meer op [onze website](#).

Criteria staatssteunverbod

Om te bezien of er sprake is van staatssteun bij steunverlening aan ondernemingen, kunt u in zijn algemeenheid de volgende, cumulatieve criteria nalopen uit het staatssteunverbod van [artikel 107 lid 1 VWEU](#):

- Er is sprake van staatsmiddelen die aan een onderneming worden verleend. Een onderneming is naar Europees recht een entiteit die economische activiteiten verricht. Rechtsvorm en de aan- of afwezigheid van een winst oogmerk zijn niet relevant.
- Deze staatsmiddelen verschaffen een economisch voordeel dat niet via de normale commerciële weg zou zijn verkregen (non-marktconformiteit).
- Daarnaast is de maatregel selectief en komt ten goede aan bepaalde ondernemingen, een sector of regio.
- De maatregel vervalst de mededinging (in potentie) en (dreigt te) leiden tot een ongunstige beïnvloeding van het handelsverkeer in Europa. Dit criterium is lastig te beoordelen. De Europese Commissie gaat er echter al snel vanuit dat er sprake is van een grensoverschrijdend effect op het handelsverkeer, zeker als aan de eerste drie criteria is voldaan.

Als steunverlening van de decentrale overheid voldoet aan al deze criteria, is er mogelijk sprake van staatssteun. In principe moet de maatregel dan worden aangemeld bij de Europese Commissie.

Risico's

Als overheden steun niet 'staatssteunproof' vormgeven, riskeert Nederland een formele onderzoeksprocedure van de EC, een negatief besluit van de EC en een zaak voor de Europese rechter. Daarnaast kunnen de Europese Commissie of de nationale rechter bevelen de steun terug te vorderen. Zie voor meer informatie over de risico's [de website](#) van Europa decentraal.

Verenigbare en vrijgestelde steun

Een aantal soorten steun kunnen na aanmelding worden goedgekeurd door de Commissie en zogezegd 'verenigbaar' worden verklaard met de interne markt. Hiernaast zijn bepaalde soorten steun vrijgesteld van de meldingsplicht. Bij de uitvoering van Green Deals zijn de volgende staatssteunregels mogelijk van toepassing:

- Vrijstelling voor steun onder 200.000 euro over drie belastingjaren aan één onderneming (de-minimisvrijstelling)
- Richtsnoeren milieusteun (Milieusteunkader) en de vrijstelling voor milieusteun in deel 4 van de Algemene groepsvrijstellingsverordening (AGVV)

- Kaderregeling voor Onderzoek, ontwikkeling en innovatie (OO&I) en de vrijstelling voor steun OO&I in deel 7 van de AGVV
- Regels over verlenen van garanties en leningen (revolving funds; subsidie in de vorm van een garantstelling of lening)

Hieronder staan we kort stil bij deze regels. Voor een volledig overzicht van alle regels en uitzonderingen op het staatssteunverbod verwijzen wij u naar [de website van Europa decentraal](#). Voor vragen kunt u contact opnemen met [de juridische helpdesk](#) van Europa decentraal.

3.1.2 De-minimissteun

Onder de zogenaamde deminimisvrijstelling mogen Rijksoverheid en de decentrale overheden maximaal 200.000 euro over een periode van drie belastingjaren aan een onderneming verstrekken, in welke vorm en voor wat voor doel dan ook. Steun die onder de de-minimisdrempel blijft, hoeft niet aan de Commissie te worden gemeld. Er is ook geen rapportageverplichting.

Om te bepalen of de deminimisdrempel wordt overschreden, moet alle deminimissteun die de onderneming de afgelopen drie jaar van *alle overheden gezamenlijk* (dus ook Europese gelden) heeft ontvangen bij elkaar worden opgeteld.

Let op: voor de sectoren wegvervoer, visserij en de primaire landbouw is de de-minimisdrempel lager. De drempel geldt per *zelfstandige* onderneming (Single Economic Unit). Verder moet de onderneming een verklaring tekenen, waaruit blijkt dat de de-minimisdrempel niet wordt overschreden. Verder geldt dat steun die boven de deminimisdrempel uitkomt, niet in meerdere tranches mag worden opgesplitst om deze zo onder deminimisvrijstelling te kunnen brengen.

Meer informatie

[Website](#) Europa decentraal > dossier staatssteun > de-minimis

3.1.3 Milieusteun

Zoals u op [deze pagina](#) op onze website kunt lezen, kunnen bepaalde vormen van milieusteun door de Europese Commissie worden goedgekeurd. Hiernaast zijn bepaalde vormen vrijgesteld van de meldingsplicht. Binnen grenzen geldt dat bijvoorbeeld voor steun voor hernieuwbare energie en energiebesparing.

De voorwaarden voor milieusteun zijn opgenomen in twee regelingen:

- Bepaalde steunmaatregelen voor milieu *onder* de 7,5 miljoen euro vallen onder de [algemene groepsvrijstellingsverordening \(AGVV\)](#) (800/2008). De AGVV stelt (decentrale) overheden voor bepaalde steunmaatregelen vrij van de verplichting om deze aan te melden bij de Commissie. Een kennisgeving en rapportage zijn wel verplicht. De AGVV is gebaseerd op de Richtsnoeren voor milieusteun.
- Bepaalde steunmaatregelen voor milieu van *meer dan* 7,5 miljoen euro vallen onder de Richtsnoeren voor milieusteun. In de [richtsnoeren inzake staatssteun voor milieubescherming](#) (Milieusteunkader, 2008/C 82/1) stelt de Commissie vast in welke mate en in welke omstandigheden zij steunmaatregelen toestaat die (decentrale) overheden ontwerpen ter bescherming van het milieu en ter bevordering van duurzame ontwikkeling. Maatregelen onder deze richtsnoeren moeten formeel worden gemeld bij de Commissie.

Melden direct op het Verdrag

Milieusteun die *niet* onder deze regelingen valt, kan bij de Europese Commissie worden gemeld op basis van het VWEU. Volgens [artikel 107, lid 3 onder b](#) kunnen steunmaatregelen die een gemeenschappelijk, Europees belang dienen verenigbaar worden verklaard met de interne markt. Milieu wordt als gemeenschappelijk belang gezien.

Milieusteun voor de landbouw (primaire productie)

Milieusteun voor de [landbouwsector](#) kan vallen onder de volgende regelingen:

- Richtsnoeren landbouw (2006/C 319/01)
- KMO vrijstelling landbouwsteun (857/2006)

Voorwaarden

Welke kosten in aanmerking komen voor steun hangt af van de categorie steun en het type onderneming. Zowel voor de Richtsnoeren milieusteun als de AGVV gelden per categorie en per type onderneming maximum steunintensiteiten. Ook moet de decentrale overheid het stimulerend effect van de maatregel aan kunnen tonen. Zie voor een volledig overzicht van voorwaarden de Richtsnoeren en deel 4 van de AGVV.

Categorieën

De volgende dertien categorieën milieusteun vallen onder de Richtsnoeren milieusteun en kunnen na aanmelding worden goedgekeurd door de Commissie:

- investeringen om verder te gaan dan de EU-normen inzake milieubescherming;
- aanschaf van transportvoertuigen die verder gaan dan de EU-normen inzake milieubescherming;
- vroege aanpassing MKB aan toekomstige milieunormen;
- investeringen in energiebesparende maatregelen;
- investeringen in hoogefficiënte warmtekraftkoppeling;
- investeringen ter bevordering van energie uit hernieuwbare energiebronnen;
- milieustudies;
- belastingverminderingen ten behoeve van het milieu;
- stadsverwarming;
- afvalbeheer;
- de sanering van verontreinigde terreinen;
- de verhuizing van ondernemingen;
- regelingen inzake handelbare vergunningen.

Van deze dertien categorieën stelt de AGVV er acht vrij van de meldingsplicht:

- investeringen om verder te gaan dan de EU-normen inzake milieubescherming;
- aanschaf van transportvoertuigen die verder gaan dan de EU-normen inzake milieubescherming;
- vroege aanpassing MKB aan toekomstige milieunormen;
- investeringen in energiebesparende maatregelen;
- investeringen in hoogefficiënte warmtekraftkoppeling;
- investeringen ter bevordering van energie uit hernieuwbare energiebronnen;
- milieustudies;
- belastingverminderingen ten behoeve van het milieu.

Meer informatie

[Website Europa decentraal > dossier staatssteun > milieu](#)

[Informatiewijzer staatssteun voor decentrale overheden \(vanaf pagina 47\)](#)

3.1.4 Onderzoek, ontwikkeling en innovatie

Ook bepaalde steunmaatregelen voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (O&O&I) kunnen door de Europese Commissie worden goedgekeurd na aanmelding. Bepaalde maatregelen voor O&O&I zijn daarnaast vrijgesteld van de meldingsplicht. Het gaat om fundamenteel en industrieel onderzoek, experimentele ontwikkeling en innovatie. Zie voor definities [de website](#) van Europa decentraal.

De voorwaarden voor O&O&I-steun zijn opgenomen in de volgende regelingen:

- de Omnibus Decentraal Regeling (ODR) biedt een juridisch kader voor overheidssteun aan O&O&I projecten. Zolang provincies en gemeenten zich houden aan de voorwaarden van de ODR, zijn zij vrij om subsidies of risicokapitaal te verstrekken aan bedrijven. Van steun onder de ODR hoeft geen melding bij de Commissie gedaan te worden. Ook een kennisgeving is niet nodig. Rapportage is wel verplicht.

- Steun die past onder Deel 7 van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening (AGVV) (800/2008) hoeft niet aangemeld te worden bij de Commissie. Worden bepaalde drempels overschreden, dan moet de steun wel gemeld worden op basis van de Kaderregeling. Deze drempels variëren tussen de 5 en 20 miljoen euro. Zie Informatiewijzer Staatssteun (pag. 57).
- O&O&I steun die niet aan de voorwaarden van de AGVV voldoet, valt mogelijk onder de Kaderregeling voor staatssteun ten behoeve van O&O&I (2006/C 323/01). Steun die onder deze regeling valt, moet worden aangemeld. De Commissie beoordeelt de steun aan de hand van deze regeling. In de Informatiewijzer Staatssteun (pag. 57 en 58) leest u welke toetsen de Commissie hanteert.

Voorwaarden

Ook hier geldt dat welke kosten in aanmerking komen voor steun afhangt van de regeling, categorie steun en het type onderneming. In het algemeen geldt dat de steun een stimulerend effect moet hebben. De onderneming moet door steun zijn activiteiten op O&O&I gebied uitbreiden en projecten op te kunnen zetten. De activiteiten die plaatsvinden, moeten zonder steun niet of op beperkte schaal kunnen starten.

Meer informatie

Website Europa decentraal > dossier staatssteun > O&O&I

Website Europa decentraal > dossier Omnibus decentraal

Informatiewijzer Staatssteun, vanaf pagina 55

3.1.5 Revolving funds: garanties en leningen

Alternatieven voor de traditionele subsidie, zijn *revolving funds*: financieringsconstructies, waarbij steun uiteindelijk weer terugvloeit naar de begroting van de overheid. Voorbeelden van zulke constructies zijn garanties en leningen. Bij *revolving funds* moeten decentrale overheden rekening houden met de staatssteunregels.

Staatssteunregels voor garanties

Overheids garanties aan ondernemingen kunnen een vorm van staatssteun zijn, als de begunstigde onderneming er een *niet-marktconform* voordeel aan ontleent. In deze mededeling heeft de Europese Commissie verduidelijkt onder welke omstandigheden zij steun in de vorm van garanties al dan niet toegestaan acht.

In die mededeling gaat de Commissie uit van het beginsel van de 'particuliere investeerder in een markteconomie' (MEIP). Dat houdt in dat overheids garanties moeten worden verleend tegen voorwaarden die ook op de markt worden gehanteerd. Ofwel: investeringen van overheden in ondernemingen worden niet als staatssteun beschouwd wanneer deze plaatsvinden op voorwaarden die voor een particuliere investeerder op de markt aanvaardbaar zouden zijn.

Bij overheids garanties betekent dit (onder andere) dat:

- 1) De ontvanger van de overheids garantie niet in financiële moeilijkheden mag verkeren;
- 2) De omvang van de overheids garantie goed is te meten op het tijdstip van toekenning;
- 3) De overheids garantie niet meer dan 80% van de uitstaande lening of andere financiële verplichting mag dekken;
- 4) De onderneming voor de overheids garantie een marktconforme premie moet betalen.

Meer informatie

Website Europa decentraal

Staatssteunregels voor leningen

Ook bij het verstrekken van een lening aan een onderneming is van belang of de onderneming een voordeel krijgt dat onder normale marktomstandigheden niet verkregen zou zijn. In de rechtspraak heeft het Hof van Justitie aangegeven dat bij een niet-marktconforme lening sprake kan zijn van staatssteun. Niet-marktconforme leningen zijn bijvoorbeeld een renteloze lening, lening tegen een lagere rente dan de marktrente, lening met een langere looptijd, een rentevergoeding etc.

Steuncomponent

EUROPA decentraal

Kenniscentrum Europees recht en beleid voor decentrale overheden

Het bedrag van staatssteun is gelijk aan het *verschil* tussen de rente die zou zijn betaald als een marktconform tarief was toegepast (bijvoorbeeld als er geleend was bij een bank) en de rente die werkelijk is betaald. Om de berekening van de steuncomponent bij deze en andere vormen van staatssteun te verduidelijken heeft de Europese Commissie een methode van referentie- en disconteringspercentages vastgesteld. De rente die op basis van deze methode wordt berekend, gebruikt de Commissie als indicatie van de marktrente.

Meer informatie

[Website Europa decentraal](#)

3.2 Deelname aan en oprichten van PPS-constructies en Green Deals

Wanneer overheden een Publiek Private Samenwerkingsconstructie (PPS) willen oprichten of hieraan willen deelnemen, dienen zij acht te slaan op de (Europese) aanbestedingsregels. Die zijn van toepassing als de oprichting van de samenwerking gepaard gaat met opdrachtverlening aan of binnen dit samenwerkingsverband. Veelal kan de keuze voor een samenwerkingspartner en de opdrachtverlening dan te maken krijgen met enige (openbare) aanbestedingsprocedure.

LET OP Als een overheid wil toetreden tot een *bestaande* PPS-constructie en er geen sprake is van opdrachtverlening aan dit samenwerkingsverband, zijn waarschijnlijk vooral de staatssteun- en mededingingsregels van toepassing (zie paragrafen 1 en 5).

Koepeldeal (VNO/NCW, MKB NL, SN&M, provinciale milieufederaties en MVONL)

Deze deal betreft de oprichting van de Green Deal Board, dat duurzaamheidsinitiatieven kan initiëren en versnellen. Bovendien wordt energiebesparing in de gebouwde omgeving aangepakt en wordt er onder meer een nationale Duurzaamheidsprijs ingesteld en gewerkt aan een publiek-private partnerschap biodiversiteit. Daarnaast organiseert de Rijksoverheid Groene Handelsmissies en zorgt zij voor een duurzaam en innovatiegericht inkoopbeleid. Minister Verhagen heeft inmiddels in overeenstemming met de staatssecretaris Atsma de Green Deal Board opgericht. .

3.2.1 PPS en aanbesteden

PPS is een ruim begrip. Er bestaat geen algemene definitie, maar bijna alle samenwerkingsverbanden van een overheid met een private partij vallen eronder. De Europese aanbestedingsregels houden voor decentrale overheden (en alle andere aanbestedende diensten) de verplichting in om een eerlijke en transparante procedure te volgen. Dat geldt ook bij de oprichting van en deelname aan een PPS-constructie.

Om te bepalen of een opdracht in het kader van een PPS Europees moet worden aanbesteed, moet eerst worden gezien of sprake is van een overheidsopdracht in de zin van de Aanbestedingsrichtlijn (2004/18/EG). Een overheidsopdracht moet worden aanbesteed wanneer de opdrachtwaarden de volgende drempelwaarden overschrijden:

- 5 miljoen euro overschrijden voor opdrachten voor de realisatie van (*bouw-)*werken
- 200.000 euro overschrijden voor opdrachten voor de levering van *producten* of het verlenen van *diensten*.

De toepassing van een Europese aanbestedingsprocedure zoals beschreven in de richtlijn is dan vereist. Voor opdrachten onder de drempelwaarden hebben decentrale overheden vaak een eigen inkoop- en aanbestedingsbeleid waarin zij aangeven via welke nationale aanbestedingsprocedures zij bepaalde opdrachten in de markt zetten.

3.2.2 Institutionalisering PPS-constructie en aanbesteden

Mogelijk is er bij de uitvoering van een Green Deal sprake van een zogenaamde 'geïstitutionaliseerde' PPS-constructie. Dit is volgens de mededeling van de Commissie uit 2005 'een samenwerking tussen publieke en private partners die een entiteit met gemengd kapitaal oprichten voor de uitvoering van overheidsopdrachten of concessieovereenkomsten'.

Decentrale overheden moeten in het geval van een PPS-constructie met gemengd kapitaal aanbesteden:

- zowel bij de *keuze* van de private partner, die in het kader van de PPS-constructie leveringen, werken of diensten verricht;
 - als bij de *gunning* van een overheidsopdracht of concessieovereenkomst aan de PPS-constructie.
- Dit geldt ongeacht de wijze waarop een geïstitutionaliseerde PPS tot stand is gekomen.

Het mag volgens de Europese Commissie in geen geval zo zijn dat aanbestedende diensten hun 'toevlucht kunnen nemen tot kunstgrepen' die de gunning van overheidsopdrachten voor dienstverlening aan gemengde ondernemingen 'dienen te maskeren'.

Dubbel aanbesteden niet nodig

Het is volgens de Commissie in dergelijke gevallen dus niet nodig een 'dubbele aanbestedingsprocedure' te voeren (de eerste voor de selectie van de private partner bij de geïnstitutionaliseerde PPS, en een tweede keer voor de gunning van de overheidsopdracht of de concessieovereenkomst aan de PPS). Twee keer aanbesteden hoeft dan ook niet. Dit heeft het Hof van Justitie ook bepaald in de zaak Acoset SpA.

Echter: decentrale overheden ontkomen er niet aan aan te besteden. Ook wanneer de overheid een onderneming opricht waaraan vervolgens een opdracht wordt verleend, zal dit dus moeten worden aanbesteed.

3.2.3 Actuele ontwikkelingen PPS en aanbesteden

De ontwikkelingen rondom de toepassing van aanbestedingsregels op PPS staan niet stil. Zo worden steeds meer verschillende vormen van PPS geïdentificeerd en spelen diverse aanbestedingsvraagstukken per PPS-vorm. Op het gebied van PPS bij gebiedsontwikkeling kwam in 2011 nog een herziene Reiswijzer gebiedsontwikkeling uit. Deze reiswijzer beschrijft uitgebreid de verschillende vormen van PPS en de toepassing van de aanbestedingsregels.

Daarnaast is ook op Europees niveau steeds meer aandacht voor de toepassing van de aanbestedingsregels bij PPS. Een van de aandachtsgebieden van de Europese Commissie is de zogenaamde concessieovereenkomst. Voor opdrachten van overheden aan bijvoorbeeld exploitanten van diensten in de vorm van een concessie is in eind 2011 een apart richtlijnvoorstel uitgebracht door de Commissie. Lees meer hierover in het feuilleton van Europa decentraal over de nieuwe aanbestedingsrichtlijnen.

Meer informatie

Voor wat betreft aanbesteden en PPS, kunt u het factsheet Aandachtspunten aanbesteden en staatssteun bij gebiedsontwikkeling (2007) raadplegen. Dit factsheet dient te worden gelezen in samenhang met het ICER-rapport over de zaak Auroux (2008) en de nieuwste Reiswijzer gebiedsontwikkeling (2011). Op deze webpagina van Europa decentraal vindt u een overzicht van publicaties op het terrein van aanbesteden en PPS.

3.3 Duurzame projecten financieren en uitvoeren samen met private partijen

Als een overheid samen met een private partij, al dan niet binnen een PPS, *projecten wil financieren en uitvoeren*, moet een decentrale overheid zich afvragen of er sprake is van staatssteun. Dat geldt ook voor gezamenlijke investeringsfondsen, zoals een energiefonds, waaruit duurzame projecten van ondernemingen worden gefinancierd.

LET OP Wanneer de financiering gepaard gaat met opdrachtverlening gelden ook de aanbestedingsregels (zie paragraaf 2). Als de overheid samen met een onderneming op de markt diensten aanbiedt, zijn de mededingingsregels van toepassing (zie paragraaf 5).

Deal met Het Noorden (Drenthe, Friesland, Groningen en Noord-Holland (Energyport))

Deze omvangrijke deal omvat 50 projecten gericht op duurzame energie, energiebesparing, innovatie en de oprichting van een Energy Academy, waar kennisinstellingen en het bedrijfsleven samen moeten werken door het bundelen van energieonderwijs, onderzoek, innovatie en verduurzaming van diverse projecten. Doelen van deze initiatieven zijn onder andere het produceren van 500 tot 750 miljoen Nm³ biogas/ groen gas per jaar in 2020. Het Rijk werkt via een publiekprivate samenwerking mee aan de uitbouw van het concept Energyport en werkt actief mee aan de opzet van de Energy Academy. Daarnaast zal het Rijk proberen zo gunstig mogelijke regels te creëren. De provincies en gemeenten dragen met middelen, beleid en organisatorisch vermogen bij aan de Green Deal.

3.3.1 Overheidsdeelneming staatssteunproof maken: MEIP-principe

Deelname van decentrale overheden in duurzame projecten van ondernemingen moet in overeenstemming worden gebracht met de staatssteunregels. Anders ontleent de onderneming mogelijk een niet-marktconform voordeel aan de deelname van de overheid. Een manier om een overheidsdeelneming staatssteunproof te maken, is deelname onder voorwaarden die ook voor een private investeerder aanvaardbaar zijn. Als dit *market economy investor principle* (MEIP) wordt gevolgd, is het verdedigbaar dat de deelname van de decentrale overheid geen voordeel aan de onderneming oplevert.

Als we het MEIP-principe op PPS toepassen, volgt onder andere dat er sprake moet zijn van voldoende risicospreiding tussen de overheid en de onderneming. De overheid zou bijvoorbeeld niet alle nadelige gevolgen van een mislukt project moeten opvangen. Daarnaast zou de overheid een redelijke winst uit de investering mogen verwachten.

3.3.2 Gezamenlijk investeringsfonds

Wanneer overheden samen met andere overheden een investeringsfonds oprichten en daar middelen in storten, zijn de interne marktregels niet van toepassing. Bij de besteding van gelden uit het fonds aan ondernemingen moeten de staatssteunregels wel worden toegepast. Zie hiervoor paragraaf 1.

De regels zijn ook van toepassing zodra ondernemingen deelnemen in het fonds. Ook in dit geval kan deelname van de decentrale overheid aan een investeringsfonds staatssteunproof worden gemaakt door de toepassing van het MEIP-principe.

Veel vragen

Op dit gebied leven nog veel vragen. In geval van twijfel over aanwezigheid van staatssteun in dergelijke constructies is het raadzaam om het project ter toetsing aan te melden bij de Europese Commissie.

Meer informatie

Website met standpunt Europese Commissie over overheidsdeelnemingen

Artikel DG Competition in Competition Policy Newsletter over MEIP

Website Europa decentraal over overheidsdeelnemingen en MEIP

3.4 Overheden en de markt

Wanneer een decentrale overheid op de markt actief wordt, kan deze als onderneming worden aangemerkt. Overheden kunnen bijvoorbeeld adviesdiensten aanbieden, die ook worden aangeboden door commerciële adviesbureaus. Ook kunnen decentrale overheden zelf duurzame energie produceren en het overschot terugleveren aan het net. Bij het aanbieden van diensten op de markt zowel de Europese als de nationale mededingingsregels van toepassing zijn. Per 1 juli 2012 moeten overheden zich houden aan de herziene Mededingingswet, die regels bevat voor overheden die op de markt treden.

Green Deal Unie van Waterschappen

Deze deal betreft het terugwinnen van grondstoffen en het opwekken van biogas, groene stroom en duurzame warmte in twaalf grote 'Energiefabrieken'. De ambitie is om op termijn alle 350 rioolwaterzuiveringen om te bouwen tot 'Energiefabrieken'. Op dit moment zijn de waterschappen gezamenlijk al één van de grootste biogasproducenten (ruim 80 miljoen kubieke meter per jaar). De Rijksoverheid draagt hieraan bij door juridische, financiële, organisatorische en communicatieve ondersteuning te geven. Daarbij zal zij zich inzetten voor aanpassing van wet- en regelgeving om het proces te versnellen en komt er mogelijk een financiële bijdrage bij de opzet van een langjarig onderzoeksprogramma naar 'Energiefabrieken'.

3.4.1 Overheid als onderneming

Het Europese mededingingsrecht en de Mededingingswet zijn van toepassing op het gedrag van ondernemingen. Overheden kunnen onder de mededingingsregels vallen, wanneer zij handelen als onderneming. Op het moment dat een overheid goederen of diensten op een markt aanbiedt, kan zij vanuit die optiek als onderneming worden gezien. Indien een samenwerkingsverband tussen overheid en onderneming goederen en diensten op de markt aanbiedt, dient dat samenwerkingsverband als geheel met de mededingingsregels rekening te houden.

3.4.2 Mededingingsbeperkingen

De mededingingsregels bevatten enkele verboden voor de ondernemingen. Ze mogen niet door middel van kartelafspraken (bijvoorbeeld prijsafspraken) de concurrentie uitschakelen (kartelverbod van artikel 6 van Mededingingswet of artikel 101 VWEU). Als sprake is van een samenwerkingsverband, moet rekening worden gehouden met de marktpositie van het samenwerkingsverband. Het samenwerkingsverband zou misbruik kunnen maken van een economische machtpositie (artikel 24 Mededingingswet en artikel 102 VWEU).

Toezicht op fusies en overnames

Ook wanneer sprake is van een fusie is het altijd van belang om zowel het Europese als het nationale mededingingsrecht in de gaten te houden. Vanaf een bepaalde drempel moeten een fusie of een overname worden aangemeld bij de Nederlandse Mededinging Autoriteit (NMa) of bij de Europese Commissie. Dit wordt de concentratiecontrole genoemd. Bij een concentratie wordt de zeggenschap overgedragen van de ene naar de andere onderneming.

In de volgende gevallen is er sprake van een concentratie (artikel 3 lid 1 verordening 139/2004): de fusie van twee of meer voorheen onafhankelijke ondernemingen of delen van ondernemingen; het verkrijgen, door een of meer personen die al zeggenschap over ten minste één onderneming bezitten, of door een of meer ondernemingen, van zeggenschap, rechtstreeks of middellijk, over een of meer andere ondernemingen.

De Commissie behandelt als toezichthouder concentraties boven bepaalde omzeldrempels op basis van de concentratieverordening (1/2003/EG, COVO). De NMa behandelt in beginsel alle concentraties die *niet* onder de bevoegdheid van de Commissie vallen op grond van de Mededingingswet. Alleen een concentratie die een machtpositie oplevert en die de concurrentie kan verstoren, wordt verboden.

3.4.3 Gedragsregels markt & overheid

Wanneer een overheid economische activiteiten uitvoert en zich op de markt begeeft, treden de gedragsregels omtrent Markt & Overheid in werking. Deze regels zijn van toepassing op overheidsorganisaties en onverkort op overheidsbedrijven. Per 1 juli 2012 zijn deze gedragsregels in de Mededingingswet opgenomen.

Met de aanpassing van de Mededingingswet wil de regering gedragsregels verankeren die oneigenlijk gebruik van publieke middelen door overheden of overheidsbedrijven tegengaan en die oneerlijke concurrentie met andere aanbieders van goederen of diensten voorkomen. Omdat het gedragsregels betreft die vooral mededingingsrechtelijk van aard zijn, worden deze in de Mededingingswet opgenomen en houdt de NMa toezicht op de naleving hiervan.

De volgende gedragsregels zijn van belang:

- Integrale kostendoorberekening: overheden moeten ten minste alle integrale kosten van een economische activiteit doorberekenen in de verkoopprijs (art. 25i wetsvoorstel)
- Functiescheiding: als een overheid ten aanzien van bepaalde economische activiteiten een bestuurlijke rol heeft en die economische activiteiten ook zelf uitvoert, mogen niet dezelfde personen betrokken zijn bij de bestuurlijke en de economische activiteiten van die organisatie (art. 25i wetsvoorstel)
- Bevoordelingsverbod: overheden mogen hun overheidsbedrijven, waarbij de overheid is betrokken, niet bevoordelen ten opzichte van hun concurrenten.
- Hergebruik van overheidsgegevens: gegevens verkregen voor de uitvoering van de publieke taak mogen alleen worden gebruikt voor economische activiteiten die niet dienen ter uitvoering van de publiekrechtelijke bevoegdheden.

Tegelijkertijd met de datum van inwerkingtreding is het Besluit markt en overheid in het Staatsblad gepubliceerd. Dit Besluit bevat een nadere uitwerking van de gedragsregels van integrale kostendoorberekening en het bevoordelingsverbod.

Uitzonderingen: algemeen belang

Er zijn een aantal uitzonderingen op deze regels. De regels gelden niet voor activiteiten waarvoor een steunmaatregel is getroffen waarop de Europese staatssteunregels van toepassing zijn (art. 25(h) lid 4). Ze gelden ook niet voor activiteiten die plaatsvinden in het algemeen belang (art. 25(h) lid 5). Of sprake is van een algemeen belang, dient door de overheid zelf (gemotiveerd) te worden vastgesteld. Het is hierbij verstandig aan te sluiten bij Europese beleidsdoelstellingen of Europese Verdragen, bijvoorbeeld op het terrein milieu.

Kortom: de regels schrijven voor dat bij een economische activiteit alle integrale kosten doorberekend moeten worden in de verkoopprijs en dat er sprake moet zijn van een functiescheiding, tenzij er sprake is van staatssteun of een algemeen belang.

Meer informatie

Website Europa decentraal > dossier Europees mededingingsrecht > Markt & overheid

Ministerie van EL&I, [Handreiking Markt & Overheid](#) (1 juli 2012)

Praktijkvraag Markt en Overheid

Memorie van Toelichting

Zie dr. A.Gerbrandy in onze nieuwste publicatie 'Pluk de kansen van de interne markt', Hessel et al, Den Haag, 2011, p.165 en 231 en M. Aalbers p.205-229.

Zie mr. B. LeJeune, *De (tijdelijke) regeling van – en het toezicht op marktactiviteiten door overheden: een uitdagende opgave* (In: Tijdschrift voor staatssteun, Nr. 3/4 november 2011, pag. 95 t/m 102).

3.5 Inzet andere instrumenten

Decentrale overheden kunnen ervoor kiezen om niet financieel aan de uitvoering van een Green Deal bij te dragen, maar andere instrumenten in te zetten. Voorbeelden zijn de inzet van kennis en expertise, waarmee ondernemingen worden geholpen bij de uitvoering van een duurzaam project, of het wijzigen van een bestemmingsplan. Hoewel daar op het eerste gezicht geen overheidsmiddelen bij zijn betrokken, kan deze steun in natura ongeoorloofde staatssteun inhouden.

Green deal Limburg, duurzame energiecentrale Limburg

Imtech bouwt twee duurzame energiecentrales in Limburg (DECL). [Het project](#) heeft er baat bij er dat goed is aangesloten op geldende regelgeving om tijdig de benodigde vergunningen te verkrijgen. Snelheid hierbij is van belang om tijdig subsidies te kunnen aanvragen (medio maart 2012), om de centrales te kunnen laten draaien. Ondanks dat lokale en regionale overheden willen meewerken om de benodigde vergunningen te verkrijgen, is dit soms niet mogelijk omdat een deel van de bevoegdheden op nationaal niveau ligt. De Rijksoverheid stelt kennis en expertise beschikbaar tot eind 2012 om het project te ondersteunen in het complexe proces van vergunningverlening.

3.5.1 Inzet kennis en expertise

Een andere bijdrage van een decentrale overheid waarbij op het eerste gezicht geen overheidsmiddelen bij zijn betrokken, is de inzet van kennis en expertise ten behoeve van een duurzaam project van een onderneming. Ook hier geldt dat deze inzet niet uit overheidsmiddelen mag worden gefinancierd. Als dat wel het geval is, kan er sprake zijn van staatssteun. Om financieel nadeel voor de overheid te voorkomen, zou de gemeente met de onderneming een tegenprestatie kunnen afspreken, die opweegt tegen de prestatie die de overheid levert.

Verder is de vraag relevant als er ambtenaren worden ingezet voor een project een overheidstaak of een economische activiteit verrichten. Economische activiteiten worden gedefinieerd als het aanbieden van goederen en diensten op de markt. Hieronder vallen bijvoorbeeld adviesdiensten, die ook door commerciële partijen worden aangeboden. Als de overheid economische activiteiten verricht, gedraagt deze zich als een onderneming en zijn de Europese en nationale mededingingsregels van toepassing. In paragraaf 5 gaan we hier nader op in.

3.5.2 Wijziging bestemmingsplan

Gemeenten kunnen ervoor kiezen bij te dragen aan de uitvoering van een Green Deal door een bestemmingsplan te wijzigen. Een bestemmingsplan wordt vaak gewijzigd ten behoeve van bijvoorbeeld grondoverdracht aan een onderneming. Doorgaans bevatten zuiver regulerende besluiten geen staatssteun. Dat geldt zelfs als dit besluit een economisch voordeel aan een bepaalde onderneming oplevert. Het voordeel wordt immers niet uit overheidsmiddelen gefinancierd. Zo wordt in principe niet voldaan aan het eerste criterium van het staatssteunverbod. Maar voorzichtigheid is geboden: het wijzigen van een bestemmingsplan moet niet worden beschouwd als een alternatief voor staatssteun.

Actueel: trend in rechtspraak

Wel is er een nieuwe trend ten aanzien van staatssteun en de uitvoering van bestemmingsplannen in de nationale rechtspraak. Bij de beoordeling van bestemmingsplannen is de vraag aan de orde of staatssteun mogelijk een beletsel is voor de financieel-economische uitvoerbaarheid van het plan. Als niet zeker is dat de begunstigde partij het project binnen de planperiode ook zonder staatssteun kan realiseren, is de financieel-economische uitvoerbaarheid van het plan niet verzekerd.

Meer informatie

Website Europa decentraal over definitie staatsmiddelen

mr. E. Jansen 'Nieuw element staatssteuntoets bestemmingsplan', april 2011, Dirkzwager

mr.drs. L. de Jong-Goris, 'De mededeling staatssteun bij verkoop van gronden en gebouwen: simpel maar effectief?' (In: Tijdschrift voor staatssteun, februari 2011)

Reacties en disclaimer:

Van de informatie in dit document mag onbeperkt gebruik worden gemaakt, mits de bron wordt vermeld. Opmerkingen over de inhoud en suggesties voor aanvullingen zijn van harte welkom op info@europadecentraal.nl.

Aan dit document is de grootst mogelijke zorg besteed, maar Europa decentraal kan niet instaan voor de juistheid van de informatie en aanvaardt geen aansprakelijkheid voor mogelijke vervolgschade door het gebruik ervan.

Green Deal van De Groene Poort met de Rijksoverheid

Ondergetekenden:

1. De Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, en de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, ieder handelende in haar of zijn hoedanigheid van bestuursorgaan, tezamen hierna te noemen: Rijksoverheid;
2. Een groep agrarische bedrijven, verenigd in het samenwerkingsverband De Groene Poort, vertegenwoordigd door de heer Anne Douwe van der Zee, als ondernemer en werknemer van de Groene Poort, verder te noemen: Groene Poort.

Hierna tezamen ook genoemd: Partijen;

Hebben gezamenlijk de volgende algemene zaken vastgesteld:

Het kabinet beoogt een Green Deal met de samenleving, die bijdraagt aan verduurzaming van de maatschappij op korte en langere termijn en die lonend is voor overheid en maatschappij. Doel van de Green Deal is laten zien dat groen en groei hand in hand gaan.

1. Partijen zien publiekprivate samenwerking als de beste manier om verduurzaming van onze economie te versnellen en hier ook economisch van te profiteren. Deze unieke gezamenlijke aanpak is in Nederland op andere terreinen zeer succesvol en de Green Deal zal hierop voortbouwen. Creativiteit, ondernemerschap en innovatie zijn onmisbaar om deze verduurzaming mogelijk te maken.
2. Bij de Green Deal gaat het om concrete duurzame initiatieven, waarbij barrières verdwijnen, innovaties ontwikkeld, gefinancierd en toegepast worden en duurzame kansen worden benut. In de praktijk loopt de maatschappij tegen belemmeringen aan die in de weg staan aan initiatieven die leiden tot een verdere verduurzaming.
3. In de Green Deal willen partijen concrete afspraken maken die deze belemmeringen wegnemen, zodat de initiatieven die anders moeilijk van de grond komen ruim baan krijgen. Initiatieven kunnen betrekking hebben op (decentrale opwekking van) energie, energiebesparing, schaarse grondstoffen, water en mobiliteit. Deze initiatieven kunnen vervolgens ook als voorbeeldfunctie dienen voor andere partijen en daarmee de totale markt in beweging zetten.
4. De voor de Green Deal geïnventariseerde projecten van initiatiefnemers zijn door het wegnemen van de beschreven belemmeringen potentieel succesvol, kunnen op korte termijn resultaten opleveren en kunnen uitmonden in nieuwe economische activiteiten of kostenbesparingen op korte of langere termijn voor het bedrijfsleven. De resultaten van een Green Deal kunnen daarna toepasselijk zijn op andere, vergelijkbare projecten, waardoor de reikwijdte van de Green Deal kan worden vergroot zonder dat daar specifieke ondersteuning vanuit de rijksoverheid tegenover staat.
5. De glastuinbouwsector heeft als ambitie klimaatneutrale teelt in nieuwe kassen vanaf 2020. Kas als Energiebron is het innovatie- en actieprogramma van het Productschap Tuinbouw, LTO Glaskracht Nederland en het Ministerie van EL&I voor het bereiken van een krachtige klimaatneutrale glastuinbouw. Binnen het programma wordt aantoonbaar succesvol gewerkt aan ondernemerschap, het bereiken van duurzaamheidsdoelen en innovatieve oplossingen. Middels de green deals wordt met koplopers gewerkt aan het oplossen van knelpunten en het pakken van kansen en wordt innovatie en ontwikkeling in de glastuinbouw gestimuleerd.
6. Bio-energie en CO₂ zijn twee van de transitiepaden binnen het programma Kas als Energiebron, voor het bereiken van een krachtige klimaatneutrale glastuinbouw. Daarnaast wordt in het programma samenwerking op energiegebied in clusters en netwerken gestimuleerd. Bio-energie vanuit lokaal beschikbare biomassa kan in potentie de energievraag van 10% van de glastuinbouw invullen. Planten hebben CO₂ nodig voor een optimale groei. Traditioneel wordt in de glastuinbouw de CO₂ verkregen uit de rookgassen van gasgestookte ketels en WKK's. Naarmate de glastuinbouw meer duurzame energie gaat gebruiken neemt de behoefte aan externe CO₂-bronnen toe.

De Green Deal tussen beschreven partijen bestaat uit de volgende afspraken:

Green Deal initiatief

Het project “Groene Poort” is een vernieuwend samenwerkingsverband tussen één glastuinbouwonderneming en vijf Zeeuwse agrariërs. Het project beoogt de productie en het gebruik van groen gas, CO₂ en water uit vergisting van plantaardig restmateriaal. Daarnaast wordt bio-ethanol geproduceerd uit biogas (dit maakt onderdeel uit van het biobased economy initiatief binnen de green deal met de provincie Zeeland).

Doel is een jaarlijkse biogasproductie van 31,5 mln. m³, waarvan 21 mln. m³ groen gas gemaakt wordt. De jaarlijks ca 28,8 mln. kg zuivere CO₂ die uit dit proces vrijkomt, wordt benut door het glastuinbouwbedrijf en geleverd aan een naastgelegen glastuinbouwgebied.

Hiermee gaat het glastuinbouwbedrijf ca 80% fossiele energie besparen en ca 80% duurzame energie gebruiken en wordt ca 8 mln. m³ groen gas aan het net geleverd. Daarnaast komt er door de CO₂-levering in het naastgelegen glastuinbouwgebied nog ca 5 tot 8% energiebesparing.

Middels de waterzuivering wordt ook het fosfaatrijke struviet geproduceerd. Deze meststof kan niet in Nederland worden afgezet, omdat het geen wettelijke erkenning heeft.

De betrokken bedrijven zullen actief kennis en ervaring delen die met het project wordt opgedaan.

Tegenprestatie Rijksoverheid

De Rijksoverheid heeft de kennisontwikkeling voor de CO₂-buffer reeds gefinancierd en het onderzoek naar de gefilterde fractie, eis vanuit de vergunningverlener, grotendeels gefinancierd.

De Rijksoverheid ondersteunt de tracévergunningen met inhoudelijke expertise. Het Rijk ondersteunt de vergunning voor de CO₂-buffer met inhoudelijke expertise en regievoering met meerdere bevoegde instanties.

De Rijksoverheid is deskundig bemiddelaar voor de financiering.

De Rijksoverheid maakt eigen gebruik van groen gas door het glastuinbouwbedrijf binnen de SDE+ mogelijk. Het budget en de systematiek van de SDE+ blijven ongewijzigd. Green Deal-projecten krijgen geen voorkeursbehandeling in de SDE+.

De Rijksoverheid heeft een onderzoek uitgezet naar de mogelijkheid van een aparte categorie voor struviet in de meststoffenwet en de voorwaarden daarbij. Op basis van het onderzoeksadvies zal vervolgens besluitvorming plaatsvinden.

Slotbepalingen

Partijen spreken de intentie uit dit initiatief en de tegenprestatie ten uitvoer te brengen. Partijen zullen elkaar onverwijld inlichten indien bij de uitvoering blijkt dat er zich omstandigheden voordoen die het realiseren van de afspraken in de weg kunnen staan.

Deze Green Deal treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening en geldt voor de periode 2011 tot 2015. Alle in deze Green Deal genoemde afspraken worden zo snel mogelijk ter hand genomen.

Partijen komen overeen dat de Green Deal afspraken niet in rechte afdwingbaar zijn.

Deze Green Deal zal samen met andere afgesloten Green Deals openbaar worden gemaakt, waardoor andere partijen kennis kunnen nemen van de gesloten Green Deals zodat navolging van deze Deals kan worden bevorderd.

Getekend te 's-Gravenhage op

De Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie
Drs. M.J.M. Verhagen

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu
J.J. Atsma

Namens De Groene Poort
De heer A.D. van der Zee

Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

7

Green Deal Energieverduurzaming glastuinbouw

Betrokken partijen

De Groene Poort.

Rijksoverheid: ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie en ministerie van Infrastructuur & Milieu.

Initiatief

Dit is een Green Deal in het kader van 'Kas als Energiebron', waarin het Productschap Tuinbouw, LTO Glaskracht Nederland en het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie samenwerken aan een klimaatneutrale glastuinbouw.

Groene Poort is een vernieuwend samenwerkingsverband tussen een glastuinbouwonderneming en vijf Zeeuwse agrariërs. Het project beoogt de productie, het gebruik en de levering van groen gas, CO₂, water en struviet uit vergisting van plantaardig restmateriaal.

Resultaten

- Jaarlijkse productie van 31,5 miljoen m³ biogas uit vergisting, waarvan 21 miljoen m³ groen gas gemaakt wordt. 8 Miljoen m³ daarvan wordt aan het net geleverd en 13 miljoen m³ groen gas wordt gebruikt door het glastuinbouwbedrijf, dat hiermee 80% fossiele energie bespaart en 80% duurzame energie gebruikt;
- Bij de opwaardering van biogas naar groen gas komt jaarlijks 28,8 miljoen kilo zuivere CO₂ vrij, dat geleverd wordt aan het naastgelegen glastuinbouwgebied. Daarmee realiseert dit glastuinbouwgebied nog circa 5 tot 8% energiebesparing;
- 50% van het gezuiverde water wordt hergebruikt (waterbedrijf en omliggende glastuinbouw);
- Productie van struviet (fosfaatrijke meststof);
- Actief kennis en ervaring delen.

Hulp Rijksoverheid

- Financieren van kennisontwikkeling voor de CO₂-buffer;
- Onderzoek naar het filteren van een fractie, een eis vanuit de vergunningverlener, grotendeels gefinancierd;
- Ondersteunt de tracévergunningen met inhoudelijke expertise;
- Ondersteunt de vergunning voor de CO₂-buffer met inhoudelijke expertise en regievoering met meerdere bevoegde instanties;
- Brengt partijen in contact met financiële partijen;
- Maakt eigen gebruik van groen gas door het glastuinbouwbedrijf binnen de SDE+ mogelijk;
- Onderzoekt de mogelijkheid van een aparte categorie voor struviet in de meststoffenwet en de voorwaarden daarbij. Op basis van het onderzoeksadvies zal besluitvorming plaatsvinden.

Contact

@groenepoort.nl

M +31 6

@lans.nl

T +31

www.groenepoort.nl